



«БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ»

***НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ***

07 березня 2025 року

Тернопіль 2025

УДК 08: 37.014
Б 39

Б 39 Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 07 березня 2025 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук, М. І. Чорна. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2025. 566 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 07 березня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 1 від 07.03.2025 р.)*

УДК 08: 37.014

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

***БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ЧАСУ***

07 березня 2025 р.

Андрющенко Т. К. Емоційний інтелект педагога у векторі безпечного освітнього середовища.....	с. 138
Борисюк З. В. Виховання культури здоров'я учнівської молоді у закладі освіти	с. 143
Венгловська О. А., Дем'яненко В. І. Підготовка майбутніх вихователів до організації безпечного освітнього середовища у закладі дошкільної освіти.....	с. 149
Газдик А. М., Атрощенко Т. О. Професійний імідж майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти як наукова дефініція та вимога сьогодення.....	с. 156
Галатюк М. Ю. Функції спортивної діяльності в процесі розвитку спортивної культури студентів.....	с. 160
Гальчич І. П. Формування медіаційних навичок майбутніх соціальних працівників у контексті психологічної безпеки освітнього середовища...	с. 164
Глядик М. Б. Застосування засобів навчання при організації освітньої діяльності здобувачів освіти з ООП.....	с. 166
Запорожцева Ю. С. Становлення психологічної компетентності педагога в процесі створення безпечного освітнього середовища.....	с. 169
Ігнатюк О. А. Безпечне освітнє середовище університету як фактор розвитку особистісно-професійного потенціалу викладача і майбутнього фахівця-лідера.....	с. 174
Калько І. В. Формування соціально-значущих якостей особистості.....	с. 179
Кінах Н. В. Соціально-емоційний розвиток педагога.....	с. 184
Книш І. В., Панфілов Ю. І. Практики впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у безпечне освітнє середовище.....	с. 189
Колодійчук О. Я. Роль безпечного природного середовища в життєдіяльності вчителя ЗЗСО та здобувача освіти.....	с. 197
Коненко Л. Б., Іваночко О. В. Шляхи подолання викликів, які стоять перед здобувачами освіти початкової школи в час війни.....	с. 200

5. Сучасні технології збереження здоров'я учнів: кращий досвід / авторський колектив; укладачі А. Г. Обухівська, І. І. Цушко. К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. 221 с.

УДК378:373.2..011.3-051].091.12:614.8(043.2)

Венгловська Олена Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та психолого-
педагогічних наук Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ;

Дем'яненко Валентина Іванівна,
викладач кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук Київського
столичного університету
імені Бориса Грінченка, м. Київ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Безпека учасників освітнього процесу та створення умов у закладах освіти, у тому числі й дошкільних, у яких дитина почуватиметься захищеною, перебуватиме у комфортних умовах, є одним із пріоритетних завдань реалізації державної політики у сфері дошкільної освіти. У нормативних документах про освіту (Закони України «Про освіту» (2017) [10], «Про дошкільну освіту» (2024) [6]; Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів (2016) [9]) унормовано вимоги щодо створення безпечного освітнього середовища. Означене питання є одним із ключових, що визначено у Плані Уряду на 2025 рік [7]. У Законі України «Про освіту» (2017) безпечне освітнє середовище визначається як сукупність умов, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу будь-якої шкоди (фізичної, майнової, моральної, психологічної тощо) [10]. Це певним чином потребує від вихователів здатності та готовності реалізувати трудову функцію щодо організації, підтримки та розвитку здорового безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища, що передбачена Професійним стандартом «Вихователь закладу

дошкільної освіти» [8]. Для того, аби вихователі оволоділи необхідними компетентностями, важливо цей процес розпочинати вже на етапі їхнього навчання у закладі вищої освіти.

Студіювання теоретичних джерел засвідчило, що питання підготовки майбутніх вихователів до виконання трудових функцій, зокрема й тих, що пов'язані із організацією безпечного освітнього середовища, є предметом вивчення сучасних науковців. Так, сучасні стратегії підготовки майбутніх педагогів до виконання трудових функцій в умовах освітніх змін досліджено Г. Іванюк у статті «Психолого-педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів в умовах освітніх змін». Вчена репрезентує результати дослідження, в якому підготовку майбутніх педагогів до професійної діяльності розглядає в контексті психолого-педагогічного супроводу, що здійснюється на всіх етапах навчання здобувачів у закладі вищої освіти [3]. У наукових розвідках [4; 1] колективу авторів (Г. Іванюк, Є. Антипін, О. Венгловська, Л. Куземко, І. Новик) висвітлено особливості формування здатності та готовності майбутніх вихователів створювати розвивальне освітнє середовище в закладі дошкільної освіти для розвитку різних видів дитячих обдарувань. Особливості підготовки майбутніх вихователів в системі дошкільної освіти в Україні є предметом дослідження Н. Трафаїли [11]. У статті «Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України» авторка аналізує різне бачення науковців до трактування сутності поняття «професійна підготовка», виокремлює та характеризує передумови, що є визначальними для виконання вихователями трудових функцій, зокрема формування безпечного освітнього середовища.

У публікаціях Н. Гагаріної [2], О. Маланчук [5] висвітлено особливості організації безпечного освітнього середовища у закладі дошкільної освіти, охарактеризовано його компоненти, визначено участь педагогічних працівників в його організації.

Попри значний масив публікацій, що присвячені питанню підготовки майбутніх вихователів до виконання трудових функцій, питання щодо їхньої готовності до організації безпечного освітнього середовища потребують додаткових досліджень.

У пропонованій розвідці висвітлено особливості формування здатності та готовності майбутніх вихователів до організації безпечного освітнього середовища у процесі вивчення змістових модулів інтегрованого курсу «Педагогіка» (педагогіка дошкільна, партнерська взаємодія в ЗДО, інклюзивна освіта) та проходження навчальної і виробничої практик.

Зауважимо, що підготовка майбутніх вихователів до виконання трудових функцій здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. У змісті освітньо-професійної програми виокремлено перелік загальних і спеціальних (предметних, фахових) компетентностей, важливих для виконання майбутніми вихователями трудових функцій. Формування здатностей майбутніх вихователів організовувати розвивальне, предметно-ігрове, природно-екологічне, пізнавальне, мовленнєве середовище у різних вікових групах, дотримуватися умов безпеки життєдіяльності дітей раннього та дошкільного віку, зберігати та зміцнювати їхнє психофізичне та соціальне здоров'я є наскрізними.

Продемонструємо особливості формування у майбутніх вихователів виокремлених вище здатностей у розрізі вивчення інтегрованої навчальної дисципліни «Педагогіка» (змістові модулі: «Педагогіка дошкільна», «Інклюзивна освіта», «Педагогічне партнерство») та під час проходження здобувачами вищої освіти навчальних практик.

Зміст інтегрованої навчальної дисципліни «Педагогіка» розроблено згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю 012 Дошкільна освіта й Професійного стандарту за професією «Вихователь закладу дошкільної освіти» [8]. Завдання щодо розуміння

майбутніми вихователями сутності поняття «безпечне освітнє середовище», його складових, вимог щодо створення, здатностей організовувати розвивальну діяльність дітей раннього та дошкільного віку в створеному середовищі реалізуються під час лекційних та практичних занять. Так, у навчальній програмі змістового модуля «Педагогіка дошкільна» містяться теми, що спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здоров'язбережувальної та проєктувальної компетентностей, що є значущими для виконання трудової функції «Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища» [8]. З цією метою під час лекційних занять майбутні педагоги вивчають наукові підходи, принципи, вимоги до створення безпечного освітнього середовища; змістову характеристику його складових. Під час практичних, лабораторних занять студенти набувають здатностей застосовувати знання у практичній діяльності, зокрема проєктують змістове наповнення освітніх осередків із урахуванням здоров'язбережувального, дитиноцетрованого, діяльнісного, ергономічного підходів, аналізують відповідність компонентів освітнього середовища вимогам, моделюють ситуації, під час яких обговорюють роль вихователів у створенні безпечного інклюзивного середовища.

Так, наприклад, під час вивчення теми «Особливості організації освіти дітей раннього віку» майбутні вихователі вивчають питання щодо створення у закладі дошкільної освіти безпечних, комфортних умов для успішної адаптації дитини, пропонують рішення щодо змістового наповнення осередків в групі дітей раннього віку. У перебігу вивчення теми «Наступність між дошкільною і початковою освітою в контексті завдань Нової української школи» вивчають особливості організації безпечного освітнього середовища в Новій українській школі, визначають спільні та відмінні підходи до його створення у закладі дошкільної та загальної середньої освіти (початкова школа), самостійно проєктують і презентують осередки розвивального середовища у приміщенні групи закладу дошкільної освіти та першому класі НУШ.

Змістовий модуль «Інклюзивна освіта», що є складовою інтегрованого курсу «Педагогіка», містить завдання, що спрямовані на формування здатності та готовності майбутніх вихователів до: аналізу відповідності безпечного інклюзивного освітнього середовища ЗДО принципам універсального дизайну (рівності, доступності, гнучкості, зручності тощо), наявності безбар'єрного доступу усіх дітей до осередків діяльності; розроблення рекомендацій щодо облаштування осередків з урахуванням вікових особливостей дітей, їхніх інтересів та потреб; здійснення психолого-педагогічного супроводу цієї категорії дітей.

Важливою складовою підготовки майбутніх вихователів до виконання трудових функцій є формування здатності до вибудовування партнерської взаємодії у системі «педагог-дитина», «дитина-дитина» на засадах педагогічного партнерства. Це актуалізує потребу створення безпечного освітнього середовища закладу дошкільної освіти, яке б було дружнє до дитини. Відтак, під час вивчення змістового модуля «Педагогічне партнерство» студентам пропонуються завдання, що сприяють формуванню готовності майбутніх вихователів організовувати освітній процес з урахуванням цінностей дитинства, принципу «рівний-рівному», створювати у віковій групі атмосферу довіри, взаємоповаги та підтримки дитини. Під час обговорення практичних кейсів студенти набувають умінь організовувати освітній процес на засадах діалогу, ненасильницької та безконфліктної комунікації.

Важливо, що формування готовності майбутніх вихователів до організації безпечного освітнього середовища у закладі дошкільної освіти реалізується у процесі інтеграції теоретичної підготовки та практики. На Факультеті педагогічної освіти у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка студенти спеціальності 012 Дошкільна освіта з першого курсу проходять навчальну практику. Завдання щодо підготовки студентів до організації безпечного освітнього середовища реалізуються поступово. Так, на першому курсі майбутні вихователі ознайомлюються з освітнім середовищем

закладу дошкільної освіти (психологічним мікрокліматом, змістовим наповненням його розвивальних осередків, що створюються за інтересами дітей), засвоюють політики безпеки, що реалізуються у закладі, спостерігають за тим, як вихователь організовує та проводить різні види освітньої взаємодії з дітьми, комунікує з ними. Студенти укладають безпековий кейс вихователя та розміщують в ньому добірку матеріалів, які можуть використовуватися для розвивальної взаємодії в укритті, для запобігання стану тривожності у дітей раннього та дошкільного віку. Під час навчальної практики на 2 курсі, здобувачі вищої освіти аналізують відповідність предметно-розвивального середовища групи дітей раннього віку віковим та санітарно-гігієнічним вимогам, розробляють поради щодо його вдосконалення, з урахуванням принципів універсального дизайну та дитиноцентрованого, здоров'язбережувального, ціннісного, діяльнісного підходів. Студенти четвертого курсу у перебігу виробничої практики за результатами спостереження педагогічної взаємодії вихователя з усіма суб'єктами освітнього процесу, вивчення педагогічної документації вихователя інклюзивної групи та аналізу інклюзивного середовища щодо забезпечення ефективної освітньої та корекційно-розвивальної роботи в інклюзивних групах відповідно до освітніх потреб дитини, розробляють авторський проєкт інклюзивного середовища ЗДО, зорієнтований на індивідуальні особливості дитини з особливими освітніми потребами. Важливо, що у перебігу практики студенти здійснюють самодіагностику готовності до виконання такого виду діяльності. Наприклад, за допомогою SWOT-аналізу визначають власні сильні (що допомагає в організації безпечного освітнього середовища) і слабкі (над чим варто попрацювати, аби досягти бажаного результату) сторони, ризики та можливості, що необхідно врахувати під час організації безпечного інклюзивного середовища. За результатами самодіагностики розробляють дорожню карту вдосконалення професійних компетентностей, що сприяє формуванню не лише знань, а й навичок, потреб, цінностей щодо особистої

культури здорового способу життя (фізичного, психічного, соціального, духовного). Таким чином здійснюється поетапне формування готовності вихователя до організації безпечного середовища для дітей раннього та дошкільного віку, надання їм психологічної підтримки та здійснення психолого-педагогічного супроводу цієї категорії дітей та їхніх батьків з питань здоров'язбереження.

У підсумку зазначимо: підготовка вихователів до організації безпечного освітнього середовища у закладі дошкільної освіти є багатокомпонентним, комплексним та системним процесом, що спрямований на оволодіння здобувачами вищої освіти здатностями організовувати різні види освітньої взаємодії у безпечному, здоровому інклюзивному освітньому середовищі, що створене з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей раннього та дошкільного віку, їхніх потреб, інтересів. Отож, підготовка майбутніх вихователів до такого виду діяльності у процесі вивчення інтегрованого навчального курсу «Педагогіка» та під час проходження навчальних і виробничої практик сприяє формуванню їхнього безпекового, екологічного мислення та поведінки.

Пропонований виклад розв'язання окресленої проблеми не вичерпує всіх її аспектів. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у дослідженні питання щодо підготовки майбутніх вихователів до організації різних видів діяльності дітей у безпечному інклюзивному освітньому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Венгловська О. А., Куземко Л. В., Новик І. М. Підготовка майбутніх вихователів до вимірювання якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *Перспективи та інновації науки*. № 2(7). 2022. С. 220-230.
2. Гагаріна Н. П. Безпечне освітнє середовище в закладі дошкільної освіти: важливі аспекти в організації та збереженні здоров'я дошкільників. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. № 217. 2025. С. 195-201. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-195-201>
3. Іванюк Г. І. Психолого-педагогічний супровід особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів в умовах освітніх змін. *Перспективи та інновації науки*. № 9(27)). 2023. С. 219-231.

4. Іванюк Г. І., Венгловська О. А., Антипін Є. Б. Підготовка вихователів ЗДО до здійснення психолого-педагогічного супроводу обдарованої дитини. *Вісник науки та освіти*. № 4(22)). 2024. С. 1017-1032.

5. Маланчук О. Організація безпечного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти в умовах сьогодення. *Теорія, методика і практика навчання*. Вересень №4 (103). 2024. С. 53-65.

6. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

7. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 18.02.2025 № 131-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/131-2025-r#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

8. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : Наказ Міністерства економіки України (Мінекономіки) від 19 жовтня 2021 року № 755-21 URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 22.02.2025).

9. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ МОЗ України від 24.03.2016 № 234 : станом на 9 верес. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

10. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.02.2025).

11. Трафаїла Н. Д. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. № 65, Т. 1. 2019. С. 89-92.

УДК 17.022.1-027.561:378:373.091.113:001

Газдик Аліна Михайлівна,
здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 011 Освітні,
педагогічні науки Мукачівського
державного університету, м. Мукачево;
Науковий керівник:

Атрощенко Тетяна Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього
менеджменту Мукачівського державного
університету, м. Мукачево

ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ДЕФІНІЦІЯ ТА ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Сучасне глобалізоване суспільство висуває нові вимоги до фахівців, з'являються нові стандарти, за якими, як стверджує Л. Сущенко, «особлива